

08/070,4 2 0 JAN 1992 WIPO PCT

PATENT- OCH REGISTERINGSVERKET

PRIORITY DOCUMENT

(71) Sökande Amylogene Handelsbolag c/o Svalöf AB, Svalöv SE Applicant(s)

21) Patentansökningsnummer 9004096-5 Patent application number

86) Ingivningsdatum 1990-12-21 Date of filing

> Härmed intygas att bifogde kopior överensstämmer m d de handlingar som ursprungligen ingivits till Patent- och registeringsverket i ovannämnda ansökan.

> This is to certify that annexed hereto is a true copy of documents as originally filed with the Patent- and Registration Office in connection with the patent application above.

Ex officio

Gunilla Kärrbäck

Datum

Date

1991-12-20

Asa Dahlberg

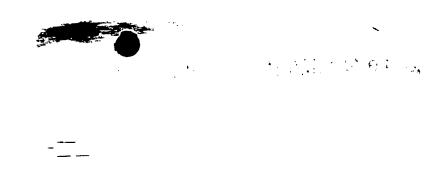
Avgift Fee

PATENT- OCH REGISTERINGSVERKET Sweden

Postadress/Address Box 5055 S-102 42 Stockholm

Telefon/Phone +46 8 782 25 00 Vx 08-782 25 00 Telex 17978 PATOREG S felefax

08-666 02 86

Kontor/Handlägpace Malmo/I Wiklund/IL Pans

2902039

GENTEKNISK FÖRÄNDRING AV POTATIS FÖR BILDNING AV STÄRKELSE

AV AMYLOPEKTINTYP

1

Föreliggande uppfinning avser genteknisk förändring

av potatis, vilken resulterar i bildning av praktiskt taget enbart stärkelse av amylopektintyp i potatisen. Den
gentekniska förändringen innebär införande av ett genfragment i potatis, vilket genfragment omfattar delar av
ledarsekvens och translationsstart samt en del av genen

som kodar för stärkelsekornbundet stärkelsesyntas. insatt
i antisens-riktning. Antisens-fragmentet har den i SEQ ID
nr 1 visade strukturen.

Uppfinningens bakgrund

Stärkelse i olika former har stor betydelse inom

15 livsmedels- och pappersindustrin. I framtiden kommer stärkelse också att utgöra en stor potential för tillverkning av i naturen nedbrytbara polymerer, t ex för användning som förpackningsmaterial. Många olika stärkelseprodukter är kända, vilka framställts genom derivatisering av nativ stärkelse med ursprung i bl a majs och potatis. Stärkels från potatis respektive från majs konkurrerar inom d flesta marknadsområden.

I potatisknölen utgör stärkelse den största andelen av torrsubstansen. Ca 1/4 till 1/5 av stärkelsen i potatis 25 utgöres av amylos, medan resten av stärkelsen är amylopektin. Dessa båda komponenter av stärkelsen har olika användningsområden och det är därför av stort intresse att kunna framställa antingen rent amylos eller rent amylop ktin. De båda stärkelsekomponenterna kan framställas ur vanlig stärkelse, vilket kräver många processteg och därigenom blir dyrbart och omständligt.

Det har nu visat sig att det med genteknologi är möjligt att förändra potatis så att knölarna endast producerar huvudsakligen stärkelse av den ena eller andra typen.

35 Härigenom skapas en stärkelsekvalitet som kan konkurrera
på de områden där potatisstärkelse idag normalt ej används. Stärkelse från sådan gentekniskt förändrad potatis

E CO

<u>:</u> : :

har stor potential som livsmedelstillsats, eftersom den inte genomgått någon kemisk modifieringsprocess. Stärkelsesyntes

Syntesen av stärkelse och regleringen därav studeras 5 för närvarande med stort intresse, både på grundforskningsnivå och med tanke på industriell tillämpning. Fastän man känner till mycket om vissa enzymers medverkan i omvandlingen av sackaros till stärkelse, är stärkelsens biosyntes annu inte klarlagd. Genom undersökning av framför-10 allt majs har man dock kunnat klarlägga en del av syntesvägarna och de enzymer som deltar i dessa reaktioner. D viktigaste stärkelsesyntetiserande enzymerna för uppbyggnad av stärkelsekornen är stärkelsesyntaa och "branching enzyme". I majs har man hittills påvisat och studerat tr 15 former av stärkelsesyntas, varav två är lösliga och en är olösligt associerad till stärkelsekornen. Även "branching enzyme" består av tre former, vilka troligen kodas av tre olika gener (Mac Donald & Preiss, 1985; Preiss, 1988). waxy-genen i majs

Syntesen av stärkelsekomponenten amylos sker huvudsakligen genom inverkan av stärkelsesyntaset alfa-1,4-D-glukan-4-alfa-glukosyltransferas (EC 2.4.1.21), som är
associerat med stärkelsekornen i växtcellen. Genen som
kodar för detta stärkelsekornbundna enzym kallas "waxy"

(= wx⁺), medan enzymet benämns "GBSS" (granule bound
starch synthase).

waxy-locus i majs har grundligt karaktäriserats, såväl genetiskt som biokemiskt. waxy-genen, belägen på kromosom 9, kontrollerar produktionen av amylos i endosperm,

30 pollen och embryosäck. Stärkelsen som bildas i endosperm
hos normal majs med wx[†]-allelen består till 25% av amylos
och till 75% av amylopektin. En mutant form av majs har
påträffats, i vilken endospermet innehåller en mutation
lokaliserad till wx[†]-genen, varför inget funktionsdugligt

35 GBSS syntetiseras. Endosperm från denna mutantmajs inn håller därför enbart amylopektin som stärkelsekomponent.
Denna s k waxy-mutant innehåller således varken GBSS 11 r
amylos (Echt & Schwartz, 1981).

Tansport ras till och är v rksamt i amyloplasten. Preproteinet består därför av två komponenter, nämligen en 7 kD transitpeptid för transport av proteinet över amyloplastmembranet samt det egentliga proteinet, som är 58 kD. Den kodande regionen av wx⁺-genen i majs är 3,7 kb lång och består av 14 exoner och 13 introner. Flera av regulationssignalerna i promotorregionen är kända och två olika p lyadenyleringssekvenser har beskrivits (Klösgen et al, 1986;

Amylosenzym i potatis

I potatis har man identifierat ett 60 kD protein, som utgör det huvudsakliga stärkelsekornbundna proteinet. Eftersom antikroppar mot detta potatisenzym korsreagerar med GBSS från majs antar man att det är det stärkelsekornbundna syntaset (Vos-Scheperkeuter et al, 1986). Genen för potatis-GBSS har dock hittills inte karaktäriserats i samma utsträckning som waxy-genen i majs, varken vad gäll r lokalisering eller uppbyggnad.

Naturligt förekommande waxy-mutanter har beskrivits för korn, ris och sorghum förutom för majs. I potatis har man inte funnit någon naturlig mutant, men däremot har man framställt en mutant genom röntgenbestrålning av blad från en monohaploid (n=12) planta (Visser et al, 1987). Stär
25 kelse isolerad från knölar av denna mutant innehåller var-

ken GBSS-proteinet eller amylos. Mutanten betingas av en enkel recessiv gen och benämns amf. Den kan liknas vid waxy-mutanter av andra växtslag eftersom såväl GBSS-proteinet som amylos saknas. Stabiliteten av kromosomtalet försvagas dock då detta fyrdubblas till det naturliga

talet (n=48), vilket kan förorsaka negativa effekter på potatisplantorna (Jacobsen et al, 1990).

Inhibering av amylosproduktion

: :

Syntesen av amylos kan drastiskt reduceras genom inhibering av det stärkelsekornbundna stärkelsesyntas t, GBSS, vilket katalyserar bildningen av amylos. Denna inhibering resulterar i att stärkelsen huvudsakligen komm r att bestå av amylopektin.

Inhibering av bildningen av nzym kan åstadkommas på flera sätt, t ex genom:

- mutagenbehandling, vilket medför en förändring av gensekvensen som kodar för bildningen av enzymet
- 5 införlivande av en transposon i gensekvensen som kodar för enzymet
  - genteknisk modifiering så att genen som kodar för enzymet inte uttrycks, t ex antisens-geninhibering.

I fig 1 visas ett specifikt undertryckande av normal

10 genexpression genom att en komplementär antisens-nukleotid
får hybridisera med mRNA för en målgen. Antisens-nukleotiden är således antisens-RNA, som transkriberas in vivo
från en "omvänd" gensekvens (Izant, 1989).

Genom användning av antisens-teknik har olika gen
15 funktioner i växter inhiberats. Antisens-konstruktionen
för chalkonsyntas, polygalakturonas och fosfinotricin-acetyltransferas har använts för att inhibera motsvarand enzym i växtslagen petunia, tomat respektive tobak.

Inhibering av amylos i potatis

I potatis har man tidigare försökt inhibera syntesen av det stärkelsekornbundna stärkelsesyntaset (GBSS-prot inet) med en antisens-konstruktion motsvarande genen som kodar för GBSS (i fortsättningen benämns denna gen "GBSS-genen"). Hergersberger (1988) beskriver en metod, genom vilken en cDNA-klon för GBSS-genen i potatis har isolerats med hjälp av en cDNA-klon för wx⁺-genen i majs. En antisens-konstruktion baserad på hela cDNA-klonen överfördes till bladdiskar av potatis med hjälp av Agrobacterium tumefaciens. I mikroknölar inducerade in vitro från r g-nererade potatisskott observerades en varierande och mycket svag reduktion av amyloshalten, visad i diagram. Någon fullständig karaktärisering av GBSS-genen ges inte.

į : :

Genen för GBSS-proteinet i potatis har ytterligare karaktäriserats genom att en genomisk wx⁺-klon undersökts med restriktionsanalys. Dock har klonens DNA-sekvens inte bestämts (Visser et al. 1989).

Ytterligare försök med en antisens-konstruktion motsvarande GBSS-genen i potatis har rapporterats. Antis ns-konstruktionen, som bygger på en cDNA-klon tillsammans
med CaMV 35S-promotorn, har tansformerats med hjälp av

5 Agrobacterium rhizogenes. Transformationen resulterade
enligt uppgift i lägre amylosinnehåll i potatisen, men
inga värden redovisas (Flavell, 1990).

Ingen av de hittills använda metoderna för genteknisk förändring av potatis har resulterat i potatis med praktiskt taget ingen stärkelse av amylostyp.

Ändamålet med uppfinningen är därför att åstadkomma ett så gott som fullständigt undertryckande av bildning n av amylos i potatisknölar.

Sammanfattning av uppfinningen

10

30

Enligt uppfinningen inhiberas funktionen av GBSS-g -15 nen och därmed amylosproduktionen i potatis genom användning av helt nya antisens-konstruktioner. För bildning av antisens-fragmentet enligt uppfinningen utgår man från d n genomiska GBSS-genen för att uppnå en så effektiv inhibe-20 ring av GBSS och därigenom av amylosproduktionen som möjligt. Antisens-konstruktionerna enligt uppfinningen omfattar de delar av GBSS-genen som motsvarar sekvenser i r gionen omfattande promotor samt ledarsekvens, translationsstart och första exon i antisens-riktning. För att få 25 ett vävnadsspecifikt uttryck, dvs amylosproduktionen skall inhiberas enbart i potatisknölarna, används promotorer som är specifikt verksamma i potatisknölen. Härigenom påverkas inte stärkelsesammansättningen i andra delar av växt n, vilket annars skulle kunna ge negativa bieffekter.

Uppfinningen omfattar således ett 342 bp antisens-fragment som i huvudsak har den i SEQ ID nr 1 angivna
sekvensen. Sekvensen kan dock avvika från den angivna m d
något eller några ej intill varandra liggande paspar utan
att fragmentets funktion påverkas.

Uppfinningen omfattar även en potatisknölspecifik promotor omfattande ca 1000 bp, vilken promotor hör till genen enligt uppfinningen som kodar för stärkelsekornbun-

det stärkelsesyntas. Varken promotorn ell 1 tillhörande gen har tidigare karaktäriserats. En sekvens av 629 bp av promotorns ca 1000 bp är angiven i SEQ ID nr 2 meden genens sekvens är angiven i SEQ ID nr 3. Även promotorns och genens sekvenser kan avvika från de angivna med något eller några ej intill varandra liggande baspar, utan att deras funktion påverkes.

Uppfinningen omfattar likaså vektorer vilka inbegriper antisens-fragmentet respektive antisens-konstruktio-10 nerna enligt uppfinningen.

I andra aspekter omfattar uppfinningen celler, plantor, knölar, mikroknölar respektive frön, vilkas genom innehåller fragmentet enligt uppfirningen insatt i antisens-riktning.

I ytterligare andra aspekter omfattar uppfinningen stärkelse av amylopektintyp, både nativ och derivati erad.

Slutligen omfattar uppfinningen ett förfarande för undartryckande av amylosbildning i potatis, varigenom huvudsakligen stärkelse av amylopektintyp bildas i potatisen.

Uppfinningen beskrivs närmare med hjälp av bifogad figurer, vari

20

fig l visar principen för antisens-geninhibering;
fig 2 visar resulta et av restriktionsanalys av pota25 tis-GBSS-genen;

fig 3 visar antisens-konstruktionen pHoxwA (enligt Bevan, 1984);

fig 4 visar antisens-konstruktionen pHoxwC (enligt Bevan, 1984);

fig 5 visar en ny binär vektor pHo3 (enligt Bevan, 1984);

fig 6 visar antisens-konstruktionen pHoxwE (enligt Bevan, 1984).

Dessutom visas sekvenserna för de olika DNA-fragmen-35 ten enligt uppfinningen i SEQ ID nr 1, 2 och 3. Avvikelser från dessa sekvenser kan förekomma i något ller några j intill varandra liggande baspar.

MATERIAL

Vid det praktiska genomförandet av uppfinningen har följande material använis:

Bakteriestammar: E. coli DH5alfa och DH5alfaF'IQ(BRL). E. coli JM105 (Pharmacia). A. tumefaciens LBA4404 (Clontech). Vektorer: M13mp18 och mp19 (Pharmacia). pBI101 och pBI121 (Clontech). pBI240.7 (M. W. Bevan). pUC plasmider (Pharmacia)

Enzymer: Restriktionsenzymer och EcoRI linker (BRL).

UNION^{TM} DNA Ligation Kit (Clontech). Sequenase^{TM} DNA

Sequencing Kit (USB). T_A-DNA ligas (Pharmacia).

Ovan angivna material används i enlighet med av tillverkarna angivna specifikationer.

Genomiskt bibliotek

15 Ett genomiskt bibliotek i EMBL3 har producerats av Clontech för sökandens räkning med blad av potatissort n Bintje som utgångsmaterial.

Identifiering och isolering av GBSS-genen

Det genomiska biblioteket har screenats för potatis20 -GBSS-genen med hjälp av cDNA-kloner för såväl 5'- som
3'-änden av genen (vilka cDNA-kloner erhållits från M
Hergersberger, Max Plankinstitutet i Köln) i enlighet m d
pmotokoll från Clontech.

En fullängdsklon av potatis-GBSS-genen wx311 har

25 identifierats och isolerats ur det genomiska biblioteket.

Början av GBSS-genen har bestämts till ett EcoRI-fragment

och kallas fragment w (3,95 kb). Slutet av GBSS-genen har

också bestämts till ett EcoRI-fragment, vilket kallas

fragment x (5,0 kb) (fig 2). Fragmenten w och x har sub
30 klonats i pUC13 (Viera, 1982; Yanisch-Peron et al, 1985)

och betecknas pSw respektive pSx.

Karaktärisering av GBSS-genen i potatis

GBSS-genen i potatis har karaktäriserats med hjälp av restriktionsanalys och cDNA-prober, varvid 5'- och 3'-änder av GBSS-genen bestämts noggrannare (fig 2). Sekvensbestämning enligt Sanger et al, 1977, av GBSS-genen har gjorts på subkloner från pSw och pSx i Ml3mpl8 och mp19

- samt pUC19 med start kring 5'-anden (se SEQ ID nr 3). Promotorregionen är bestämd till ett BglII-NsiI-fragwear, (se SEQ ID nr 2). Transkriptions- och translationsstart har bestämts till ett överlappande BglII-HindIII-5 -fragment. Terminatorregionen i sin tur är bestämd till ett SpeI-HindIII-fragment.

Antisens-konstruktioner för GBSS-genen i potatis

10

GBSS-genfragmentet enligt uppfinningen (se SEQ ID nr 1) har bestämts på följande sätt.

Restriktion av pSw med Nsil och HindlII ger ett 349 bp fragment, som subklonat i pUC19 kallas 19NH35. Vidare restriktion av 19NH35 med HpaI-SstI ger ett fragment innehållande 342 bp av GBSS-genen enligt uppfinningen. Detta fragment består av ledarsekvens, translati ns-15 start samt de första 125 bp av den kodande regionen. Antisens-konstruktionen pHoxwA: HpaI-SstI-fragmentet från 19NH35 har insatts i antisens-riktning i den binära vektorn pBI121 (Jefferson et al, 1987) klyvd med SmaI-SstI.

Transkriptionen av antisens-fragmentet initieras då 20 av CaMV 35S-promotorn och termineras av NOS-terminat rn (NOS=nopalinsyntas). Den bildade antisens-konstruktion n pHoxwA (fig 3) har transformerats till Agrobacterium tum faciens Stam LBA 4404 genom direkt transformation med "frys-upptinings"-metoden (Hoekema t al, 1983; An et al, 25 1988).

Antisens-konstruktionen pHoxwC: I den binära vektorn pBI121, restriktionsklyvd med HindIII och SstI, har patatinI-promotorn insatts som ett HindIII-SmaI-fragment tillsammans med HpaI-SstI-fragmentet från GBSS 19NH35-fragmen-30 tet i antisens-riktning. PatatinI-promotorn, som är knölspecifik i potatis, kommer från vektorn pBI240.7, erhåll n från M. Bevan, Institute of Plant Science Research i Norwich. Genom insättningen av patatinI-promotorn initi ras transkriptionen av antisens-fragmentet med denna promotor, 35 medan den termineras av NOS-terminatorn. Konstruktion n av pHoxwC avslutas genom att en selektionsmarkor, t ex gen n som kodar för beta-glukuronidas (GUS-genen) från pBI121,

— insätts som ett EcoRI-fragment med hjälp av länkmol kyler. pHoxwC (fig 4) har i likhet med pHoxwA transformerats direkt till Agrobacterium tumefaciens stam LBA 4404 med hjälp av "frys-upptinings"-metoden (An et al, 1988).

Antisens-konstruktionen pHoxwE: Utgående från den binära vektorn pBI101 har en ny binär vektor, pHo3, konstruerats (fig 5). Denna vektor, som innehåller promotorn enligt uppfinningen (se SEQ ID nr 2) (GBSS-promotorn) till d n nu karaktäriserade potatis-GBSS-genen enligt uppfinning n,

10 har restriktionsklyvts med Smal och Sstl, varvid Hpal-Sstl-fragmentet från 19NH35 insatts i antisens-riktning.
Transkriptionen initieras då av den egna GBSS-promotorn
och termineras av NOS-terminatorn. Detta innebär attpHoxwE uttrycks enbart i potatisknölen, eftersom GBSS-pro15 motorn i likhet med patatini-promotorn är knölspecifik.

Även i denna konstruktion har en selektionsmarkör i form av GUS-genen från pBI121 insatts som ett EcoRI-fragment med hjälp av länkmolekyler.

pHoxwE (fig 5) har transformerats direkt till A. 20 tumefaciens LBA 4404 enligt "frys-upptinings"-metoden (An et al, 1988).

Transformation

Antisens-konstruktionerna överförs till bakterier, lämpligen medelst "frys-upptiningsmetoden" (An et al, 1988). Överföringen av den rekombinanta bakterien till potatisvävnad sker genom inkubation av potatisvävnaden med den rekombinanta bakterien i lämpligt medium elter det att någon form av skada tillförts potatisvävnaden. Under inku-

30 Efter inkuberingen dödas bakterierna och potatisvävnaden överförs på fast medium för kallusinduktion och inkuberas för kallustillväxt.

beringen går T-DNA från bakterien in i värdväxtens DNA.

Efter lämpliga passager genom ytterligare medier bildas skott, vilka skärs bort från potatisvävnaden.

35 Som en första kontroll av att antisens-konstruktionerna har överförts till potatisvävnaden analyseras d nna med avseende på närvaron av GUS-genen där denna finns m d. The second of th

Kontrollan av expressionen på proteinnivå utförs lämpligen på mikroknölar inducerade in vitro på de transformerade skotten för att man så snabbt som möjligt skall kunna genomföra kontrollen.

Karaktärisering av GBSS-proteinet

Antisens-konstruktionernas inverkan pi. BSS-genens funktion med avseende på GBSS-proteinets aktivitet und rsöks genom att stärkelse utvinnes ur mikroknölarna och analyseras med avseende på närvaron av GBSS-proteinet. Vid elektrofores på polyakrylamidgel (Hovenkamp-Hermelink tal, 1987) bildar GBSS-proteinet ett distinkt band vid 60 kD då GBSS-genen är i funktion. Då GBSS-genen int uttrycks, dvs då antisens-GBSS-genen uttrycks i full utsträckning så att bildningen av GBSS-protein inhiberas, påvisas inget 60 kD-band på gelen.

Karaktärisering av stärkelsen

25

30

35

..:

Stärkelsesammansättningen i mikroknölar är identisk med den i vanliga potatisknölar och därför kan antis ns--konstruktionernas inverkan på amylosproduktionen und rsö-kas i mikroknölar. Förhållandet mellan amylos och amylopektin kan bestämmas med en spektrofotometrisk metod (t x enligt Hovenkamp-Hermelink et al, 1988).

Utvinning av amylopektin ur amylopektinpotatis

Amylopektinet utvinns ur den s k amylopektinpotatisen (potatis vari bildningen av amylos har undertryckts genom inforandet av antisens-konstruktionerna enligt uppfinningen) på känt sätt.

Derivatisering av amylopektin

Beroende på amylopektinets slutliga användnin kan dess fysikaliska och kemiska egenskaper förändras genom derivatisering. Med derivatisering avses här såväl k misk

-som fysikalisk och enzymatisk behandling samt kombinationer av d ssa (Modified starches).

Den kemiska derivatiseringen, dvs kemisk förändring av amylopektinet, kan ske på olika sätt, exempelvis genom 5 oxidation, syrahydrolys, dextrinisering, olika former av företring, t ex katjonisering, hydroxipropylering och hydroxietylering, olika former av förestring, t ex med vinylacetat, ätiksyraanhydrid, eller genom monofosfatering, difosfatering och oktenylsuccinering, samt kombinationer av dessa.

Fysikalisk förändring av amylopektinet, kan exempelvis åstadkommas genom valstorkning eller extrudering.

Vid enzymatisk derivatisering utförs en nedbrytning (minskning av viskositeten) och kemisk modifiering av amylopektinet med hjälp av förekommande enzymatiska system.

Derivatiseringen genomförs vid olika temperatur r, allt efter vilken slutprodukt man önskar framställa. Det vanliga temperaturområdet som man arbetar inom är 20-45°C, men temperaturer upp till 180°C kan användas.

20 Uppfinningen beskrivs närmare i följande exempel.

<u>Exempel 1</u>

Framställning av mikroknölar med insatta antisens-konstruktioner enligt uppfinningen

Antisens-konstruktionerna (se fig 3, 4 och 5) över25 förs till Agrobacterium tumefaciens LBA 4404 med hjälp av
"frys-upptiningsmetoden" (An et al, 1988). Överföringen
till potatisvävnad utförs enligt ett modifierat protokoll
enligt Rocha-Sosa et al (1989).

Bladdiskar från potatisplantor odlade in vitro inku30 beras i mörker på flytande MS-medium (Murashige & Skoog;
1962) med 3% sackaros och 0,5% MES tillsammans med 100 µl
av en suspension av rekombinant Agrobacterium per 10 ml
medium i två dygn. Efter dessa två dygn dödas bakt rierna.
Bladdiskarna överförs på fast medium för kallusinduktion
35 och inkuberas i 4-6 veckor beroende på kallustillväxt. Det
fasta mediet har följande sammansättning:

15

MS + 3% sackaros

2 mg/l zeatinribosid

0,02 mg/1 "NAA"

0,02 mg/l "GA2"

5 500 mg/l "Claforan"

50 mg/l kanamycin

0,25% "Gellan"

Härefter överförs bladdiskarna till ett medium m d annan hormonsammansätning, omfattande:

10 MS + 3% sackaros

5 mg/l "NAA"

0,1 mg/l "BAP"

500 mg/l "Claforan"

50 mg/l kanamycin

15 0,25% "Gellan"

Bladdiskarna förvaras på detta medium i ca 4 veckor, varefter de överförs till ett medium där "Claforan"-kon-centrationen reducerats till 250 mg/l. Om det behövs flyttas bladdiskarna därefter över till färskt medium var 4:e till 5:e vecka. Efter skottbildning skärs skotten bort från bladdiskarna och överförs till ett identiskt medium.

Att antisens-konstruktionen har överförts till bladdiskarna kontrolleras först genom analys av närvaron av GUS-genen där denna är med. Bladextrakt från de regenerarade skotten analyseras med avseende på glukuronidasaktivitet med de substrat som beskrivits av Jefferson et al (1987). Aktiviteten påvisas genom visuell bedömning.

Ytterligare kontroller av antisens-konstruktionernas expression samt överföring därav till potatisgenomet ut30 förs med southern och northern hybridisering enligt Maniatis et al (1981). Antalet kopior av antisens-konstruktionerna som överförts bestäms med southern hybridisering.

När det konstaterats att antisens-konstruktionerna överförts till och uttryckts i potatisgenomet vidtar kontrollen av expressionen på proteinnivå. För att inte behöva vänta på utvecklingen av en fullständig potatisplanta med potatisknölar utförs kontrollen på mikroknölar som induce-

rats in vitro på de transformerad skott n.

Stambitar av potatisskotten klipps av vid noderna och placeras på modifierat MS-medium. Där bildar de mikroknö-lar efter 2-3 veckor vid inkubering i mörker vid 19°C (Bourque et al, 1987). Mediet har följande sammansättning: MS + 6% sackaros

- 2,5 mg/l kinetin
- 2,5 mg/l "Gellan"

Antisens-konstruktionernas inverkan på GBSS-gen ns

10 funktion med avseende på GBSS-proteinets aktivitet analyseras med hjälp av elektrofores på polyakrylamidgel (Hovenkamp-Hermelink et al, 1987). Stärkelse utvinns ur mikroknölarna och analyseras med avseende på närvaron avGBSS-proteinet. I en polyakrylamidgel bildar GBSS-protei
15 net ett distinkt band vid 60 kD då GBSS-genen är i funktion. Om GBSS-genen inte uttrycks, dvs då antisens-GBSS-genen uttrycks till fullo så att bildningen av GBSS-protein inhiberas, kan man inte se något 60 kD-band på gelen.

Stärkelsesammansättningen, dvs förhållandet mellan
20 amylos och amylopektin, bestäms med en spektrofotometrisk
metod enligt Hcvenkamp-Hermelink et al (1988), varvid halten av respektive stärkelsekomponent bestäms utifrån n
standardkurva.

Exempel 2

25 Utvinning av amylopektin ur amylopektinpotatis

Potatis, vars huvudsakliga stärkelsekomponent utgörs av amylopektin, här kallad amylopektinpotatis, gentekniskt förändrad enligt uppfinningen, rivs så att stärkelsen friläggs från cellväggarna.

Cellväggarna (fibrerna) avskiljs från fruktsaft och stärkelse i centrisiler. Fruktsaften avskiljs från stärkelsen i två steg, nämligen först i hydrocykloner och därefter i speciellt konstruerade vakuumbandfilter.

Därefter utförs en slutraffinaring i hydrocykloner, där resten av fruktsaften och fibrerna avskiljs.

— Produkten torkas i två steg, först genom en förtorkning på vakuumfilter och därefter en sluttorkning i varmluftström.

Exempel 3

本の意味を発光に

5 Kemisk derivatisering av amylopektin

Amylopektin uppslammas i vatten till en koncentration av 20-50%. pH-värde: justeras till 10,0-12,0 och en kvartär ammoniumförening tillsätts i en sådan mängd att slutprodukten får en substitutionsgrad av 0,004-0,2. Reaktionstemperaturen inställs till 20-45°C. Då reaktionen är klar justeras pH-värdet till 4-8, varefter produkten tvättas och torkas. På detta sätt erhålles det katjoniska stärkelsederivatet 2-hydroxi-3-trimetylammoniumpropyleter. Exempel 4

15 Kemisk derivatisering av amylopektin

Amylopektin uppslammas i vatten till en vattenhalt av 10-25 vikt%. pH-värdet justeras till 10,0-12,0 och en kvartär ammoniumförening tillsätts i en sådan mängd att slutprodukten får en substitutionsgrad av 0,004-0,2. R ak20 tionstemperaturen inställs på 20-45°C. Då reaktionen är klar justeras pH-värdet till 4-8. Slutprodukten är 2-hydroxi-3-trimetylammoniumpropyleter.

Exempel 5

Kemisk derivatisering av amylopektin

Amylopektin uppslammas i vatten till en koncentration av 20-50 vikt%. pH-värdet justeras till 5,0-12,0 och natriumhypoklorit tillsätts så att slutprodukten får önskad viskositet. Reaktionstemperaturen inställs på 20-45°C. Då reaktionen är klar justeras pH-värdet till 4-8, vareft r slutprodukten tvättas och torkas. På detta sätt erhålles oxiderad stärkelse.

Exempel 6

Fysikalisk derivatisering av amylopektin

Amylopektin uppslammas i vatten till en koncentration 35 av 20-50 vikt%, varefter uppslamningen anbringas på en uppvärmd vals, där den torkas till en film.

Exempel 7

Kemisk och fysikalisk derivatis ring av amylopektin
Amylopektin behandlas enligt d förfaranden som beskrivs i något av exemplen 3-5 för kemisk modifiering och
behandlas därefter vidare enligt exempel 6 för fysikalisk
5 derivatisering.

- Litteraturreferenser:

- Mac Donald, F. D. och Preiss, J., 1985, Plant. Physiol. 78:849-852
- Preiss, J., 1988, In The Biochemistry of Plants 14
- 5 (Carbohydrates). Ed. J. Preiss, Academic Press; 181-254
  - Echt, C. S. och Schwarz, D., 1981, Genetics 99:275-284
  - Klösgen, R. B., Gierl, A., Schwarz-Sommer, Z. och Saedler, H., 1986, Mol. Gen. Genet. 203:237-244
  - Schwarz-Sommer, Z., Gierl, A., Klösgen, R. B., Wi nand,
- 10 U., Peterson, P. A. och Saedler, H., 1984, EMBO J. 3(5):1021-1028
  - Shure, M., Wessler, S. och Fedoroff, N., 1983, Cell 35:225-233
  - Jacobsen, E., Kriggsheld, H. T., Hovenkamp-Hermelink, J.
- 15 H. M., Ponstein A. S., Witholt, B. och Feenstra, W. J., 1990, Plant. Sci. 67:177-182
  - Visser, R. G. F., Hovenkamp-Hermelink, J. H. M.,
    Ponstein A. S., Vos-Scheperkeuter, G. H., Jacobsen, E.,
    Feenstra, W. J. och Witholt, B., 1987, Proc. 4th European
- 20 Congress on Siotechnology 1987, vol 2, Elsevier, Amsterdam; 432-435
  - Vos-Scheperkeuter, G. H., De Boer, W., Visser, R. G. F., Feenstra, W. J. och Witholt, B., 1986, Plant. Physiol. 82:411-416
- 25 Cornelissen, M., 1989, Nucleic Acids Res. 17(18):7203-7209
  - Izant, J. G., 1989, Cell Motility and Cytosceleton 14:81-91
- Sheehy; R. E., Kramer, M., Hiatt, W. R., 1988, Proc.
- 30 Natl. Acad. Sci. USA, 85(23):8805-8809
   Van der Krol, A. R., Mur, L. A., de Lange, P., Gerats,
  A. G. M., Mol, J. N. M. och Stuitje, A. R., 1960, Mol.
  Gen. Genet. 220:204-212
  - Flavell, R. B., 1990, AgBiotech. News and Information
- 35 2(5):629-630
  - Hergersberger, M., 1988, Molekulare Analyse des waxy Gens aus Solanum tuberosum und Expression von waxy

- antisense RNA in transgenen Kartoffeln. Toktorsavhandling från Universitetet i Köln.
- Visser, R. G. F., Hergersberger, M., van der Leij, F. R., Jacobsen, E., Witholt, B. och Feenstra, W. J., 1989,
- 5 Plant. Sci. 64:185-192

- An, G., Ebert, P. R., Mitra, A. ocn Ha, S. B., 1987, Plant Mol. Biol. Manual A3:1-19
- Hoekema, A., Hirsch, P. R., Hooykaas, P. J. J. och Schilperoort, R. A., 1983, Nature 303:179-180
- 10 Jefferson, R. A., Kavanagh, T. A. och Bevan, M. W., 1987, EMBO J. 6:3201-3207
  - Sanger, F., Nicklen, S. och Coulson, A. R., 1977, Proc. Natl. Acad. Sci. USA 74:5463-5467
  - Viera, J. och Messing, J., 1982, Gene 19:259-268 -
- 15 Yanisch-Perron, C., Viera, J. och Messing, J., 1985,
   Gene 33:103-119
  - Murashige, T. och Skoog, F., 1962, Physiol. Plant 15:473-497.
  - Rocha-Sosa, M., Sonnewald, U., Frommer, W., Stratmann,
- 20 M., Shell, J. och Willmitzer, L., 1989, EMEO J., 8(1):23-29
  - Jefferson, R. A., Kavanagh, R. A. och Bevan, M. W., 1987, EMBO J. 6:3901-3907
  - Maniatis, T , Fritsch, E. F. och Sambrook, J., 1982,
- 25 Molecular Cloning, A Laboratory Handbook, Cold Spring Harbor Laboratory Press, Cold Spring Harbor
  - Bourque, J. E., Miller, J. C. och Park, W. D., 1987, In Vitro Cellular & Development Biology 23(5):U81-386
  - Hovenkamp-Hermelink, J. H. M., Jacobsen, E., Ponst in,
- 30 A. S., Visser, R. G. F., Vos-Scheperkeuter, G. H.,
  Bijmolt, E. W., de Vries, J. N., Witholt, B. J. &
  Feenstra, W. J., 1987, Theor. Appl. Genet. 75:217-221
   Hovenkamp-Hermelink, J. H. M., de Vries, J. N., Adamse,
  P. Jacobsen, E., Witholt, B. och Feenstra, W. J., 1988,
- 35 Potato Research 31:241-246
  - Modified starches: Properties and use D. B. Wurzburg
  - Bevan, M. W., 1984. Nucleic Acids Res. 12:8711-8721.

SEQ ID nr 1

Sekvenserad molekyl: genomiskt DNA

Namn: GBSS-genfragment från potatis i antisens-riktning

Sekvenslängd: 342 bp

TGCATGTTC CCTACATTCT ATTTAGAATC GTGTTGTGG TGTTTCATAT CTCATCTCAT CTATTCTGAT TTTGATTCT TAATCGGTGA TAAATGTGAA TGCTTCCTTT CTTCTCAGA GTTTTGTTTT TGTTCATCTG TAGCTTATTC TCTGGTAGA GTAGACCACA CATCAC ATG GCA AGC ATC ACA GCT Met Ala Ser Ile Thr Ala 1 5	TTGCCTACTG 100 ATCAATTTCT 150 TCCCCTTTTT 200 TCA CAC CAC 243
TTT GTG TCA AGA AGC CAA ACT TCA CTA GAC AC Phe Val Ser Arg Ser Gln Thr Ser Leu Asp Th 10	Lys Ser Thr
TTG TCA CAG ATA GGA CTC AGG AAC CAT ACT CT Leu Ser Gln Ile Gly Leu Arg Asn His Thr Le 25	
GGT TTA AGG GCT GTT Gly Leu Arg Ala Val	342

SEQ ID nr 2

Sekvenserad molekyl: genomiskt DNA

Namn: Promotor till GBSS-genen från potatis

Sekvenslängd: 629 bp

ACTCAATCTT AATACTAAAA TGCAACTTAA TATAGGCTAA ACCAAGTAAA 10 GTAATGTATT CAACCTTTAG AATTGTGCAT TCATAATTAG ATCTTGTTTG 15	0
GTAATGTATT CAACCTTTAG AATTGTGCAT TCATAATTAG ATCTTGTTTG 15	00
TCGTAAAAA TTAGAAAATA TATTTACAGT AATTTGGAAT ACAAAGCTAA 20	0
GGGGGAAGTA ACTAATATTC TAGTGGAGGG AGGGACCAGT ACCAGTACCT 25	, •
AGATATTATT TTTAATTACT ATAATAATAA TTTAATTAA	0
GGAATGTCAA GTGGTAGCGT AGGAGGGAGT TGGTTTAGTT TTTTAGATAC 35	0
TAGGAGACAG AACCGGACGC CCCATTGCAA GGCCAAGTTG AAGTCCAGCC 40	0
GTGAATCAAC AAAGAGAGGG CCCATAATAC TGTCGATGAG CATTTCCCTA 45	٥٥
TAATACAGTG TCCACAGTTG CCTTCTGCTA AGGGATAGCC ACCCGCTATT 50	0 (
CTCTTGACAC GTGTCACTGA AACCTGCTAC AAATAAGGCA GGCACCTCCT 55	0
CATTOTCACT CACTCACTCA CACAGCTCAA CAAGTGGTAA CTTTTACTCA 60	00
TCTCCTCCAA TTATTTCTGA TTTCATGCA 62	29

:.:**:**:

SEQ ID nr 3

Sekvenserad molekyl: genomiskt DNA

Namn: GBSS-genen från potatis

Sekvenslängd: 2191 bp

TCGTT GGGGG AGAT TAGGA TAGG TATC CATT TCTC GAAT CTGA CCTT	AATO TGTA AAAA GAAG ATTA TGTO AGAO ATCA CTCA CTCA CTCA CTCA CTCA CTCA CT	ATT OF TAX A	ATAC CAACC CAACC TTAGA ACTAA STGGT CAAAGA CCAC GTGTC CACT CTATA GTGGC CTCTC	AAATI TAAA TATT TATT TAGO GGAC GGAC GGAC TGC TGC TGTAT TGTAT TGTAT TGAAATC	A TO AN TO TAKE TO THE TOTAL TOT	CAAC LTTGI LTTTA LGTGG GGAGC CCATI CCATA LCCTCA LCTCA LCTCA LCCTCA LCCTCA LCCTCA LCCTCA LCCTCA LCCTCA LCCTCA LCCTCA LCCTC	AATTCAACACACACACACACACACACACACACACACACA	TATE TO A	AGGCATAGAGAGAGAGAGAGAGAGAGAGAGAGAGAGAGAG	TTAA TTAG SAAT SAAT SAAC SGCA SGCA SGCA STAA STAC STAAT SAAT	ACCA ACCA ACCA ACCA ACCA CATT ACCO CATT ACCO CATT ACCO CATT ACCA CATT ACCA ACCA	ATGALAGET ATGALAGET ATGALAGE A	AAA TTG TAA TAC TAC TAC TAC TAC TAC TAC TAC TAC	200 250 350 350 450 550 650 700 750
AGC Ser	ATC Ile	ACA Thr 5	GCT Ala	TCA Ser	CAC His	CAC His	TTT Phe 10	GTG Val	TCA Ser	AGA Arg	AGC Ser	CAA Gln 15	ACT Thr	889
			ACC Thr 20											931
			CTG Leu											973
			CTC											1015
			TCC Ser										TCA Ser	1057
			GTT Val										GTG Val	1099
GGT Gly	ACT Thr	GAG Glu	077 Val 90	GGT Gly	CCT	TGG Trp	AGC Ser	AAA Lys 95	ACT Thr	GGT Gly	GGA Gly	CTA Leu	GGT Gly 100	1141
			GGT Gly											1174

FRV 90:12:21

GTAAGTCTTT CTTTCATTTG GTTACCTACT CATTCATTAC TTATTTTGTT TAGTTAGTTT CTACTGCATC AGTCTTTTTA TCATTTAG GCC CGC GGA Ala Arg Gly	1224 1271
CAT CGG GTA ATG ACA ATA TCC CCC CGT TAT GAC CAA TAC AAA His Arg Val Met Thr Ile Ser Pro Arg Tyr Asp Gln Tyr Lys 115 120 125	1313
GAT GCT TGG GAT ACT GGC GTT GCG GTT GAG Asp Ala Trp Asp Thr Gly Val Ala Val Glu 130 135	1353
CTATATTGAT ACGGTACAAT ATTGTTCTCT TACATTTCCT GATTCAAGAA TGTGATCATC TGCAG GTC AAA GTT GGA GAC AGC ATT GAA ATT GTT Val Lys Val Gly Asp Ser Ile Glu Ile Val 140 145	1403 1448
CGT TTC TTT CAC TGC TAT AAA CGT GGG GTT GAT CGT GTT TTT Arg Phe 11.e His Cys Tyr Lys Arg Gly Val Asp Arg Val Phe 150 160	1-490
GTT GAC CAC CCF. ATG TTC TTG GAG AAA GTAAGCATAT Val Asp His Pro Met Phe Leu Glu Lys 165 170	1527
TATGATTATG AATCCGTCCT GAGGGATACG CAGAACAGGT CATTTTGAGT ATCTTTTAAC TCTACTGGTG CTTTTACTCT TTTAAG GTT TGG GGC AAA Val Trp Gly Lys 175	1577 1625
ACT GGT TCA AAA ATC TAT GGC CCC AAA GCT GGA CTA GAT TAT Thr Gly Ser Lys Ile Tyr Gly Pro Lys Ala Gly Leu Asp Tyr 180 185	1667
CTG GAC AAT GAA CTT AGG TTC AGC TTG TTG TGT CAA Leu Asp Asn Glu Leu Arg Phe Ser Leu Leu Cys Gln 190 195 200	1703
GTAAGTTAGT TACTCTTGAT TTTTATGTGG CATTTTACTC TTTTGTCTTT AATCGTTTTT TTAACCTTGT TTTCTCAG GCA GCC CTA GAG GCA CCT Ala Ala Leu Glu Ala Pro 205	1753 1799
AAA GTT TTG AAT TTG AAC AGT AGC AAC TAC TTC TCA GGA CCA Lys Val Leu Asn Leu Asn Ser Ser Asn Tyr Phe Ser Gly Pro 210 215 220	1841
TAT G GTAATTAACA CATCCTAGTT TCAGAAAACT CCTTACTATA	1885
TCATTGTAGG TAATCATCTT TATI.TGCCT ATTCCTGCAG GA GAG GAT ly Glu Asp 225	1933

GTT CTC TTC ATT GCC AAT GAT TGG CAC ACA GTT CTC ATT CCT Val Leu Phe Ile Ala Asn Asp Trp His Thr Val Leu Ile Pro 230 235	1975
TGC TAC TTG AAG TCA ATG TAC CAG TCC AGA GGA ATC TAC TTG Cys Tyr Leu Lys Ser Met Tyr Gln Ser Arg Gly Ile Tyr Leu 240 245 250	2017
AAT GCC AAG GTAAAATTTC TTTGTATTCA CTCGATTGCA Asn Ala Lys 255	2056
CGTTACCCTG CAAATCAGTA AGGTTGTATT AATATATGAT AAATTTCACA TTGCCTCCAG GTT GCT TTC TGC ATC CAT AAC ATT GCC TAC CAA Val Ala Phe Cys Ile His Asn Ile Ala Tyr Gln 260 265	2106 2149
GGT CGA TTT TCT TTC TCT GAC TTC CCT CTT CTC AAT CTT CCT Gly Arg Phe Ser Phe Ser Asp Phe Pro Leu Leu Asn Leu Pro 270 280	2191

PATENTKRAV

- 1. 342 bp fragment av genen som kodar för stärkel-5 sekornbundet stärkelsesyntas (GBSS) i potatis med väsentligen den i antisens-riktning insatta nukleotidsekvensen som anges i SEQ 1D nr 1.
- Promotor till genen för stärkelsekornbundet stärkelsesyntas (GBSS) i potatis, vilken promotor är knölspe cifik och har väsentligen den nukleotidsekvens som ang s i SEQ ID nr 2.
  - 3. Gen som kodar för stärkelsekornbundet stärkelsesyntas i potatis (GBSS-genen) som har väsentligen d n nukleutidsekvens som anges i SEQ ID nr 3.
- 4. Antisens-konstruktion för inhibering av uttryck av genen för stärkelsekornbundet stärkelsesyntas i potatis omfattande
  - a) en promotorsekvens,
- b) ett 342 bp-fragment av genen som kodar för stärk lse kornbundet stärkelsesyntas, insatt i antisens-riktning,
   vilket fragment har väsentligen den nukleotidsekvens
   som anges i SEQ ID nr 1.
- 5. Antisens-konstruktion för inhibering av uttrycket av genen som kodar för stärkelsekornbundet stärkelsesyntas (GBSS-genen) i potatis, omfattande
  - a) en promotorsekvens,
- b) ett 342 bp-fragment av genen som kodar för stärk lse-kornbundet stärkelsesyntas insatt i antisens-riktning,
   vilket har väsentligen den nukleotidsekvens som anges i
   SEQ ID nr 1,
  - c) ett genfragment som kodar för β -glukuronidas (GUS-ge-nen).
- 6. Antisens-konstruktion enligt krav 4 eller 5, kännetecknad av att promotorn har väsentligen 35 den sekvens som anges i SEQ ID nr 2.
  - 7. Antisens-konstruktion enligt krav 4 eller 5, k ä n n e t e c k n a ū av att promotorn är vald bland CAMV 35S-promotorn och patatinI-promotorn.

- -- 8. V ktor omfattande tt 342 bp antis ns-fragment med väsentligen den nukleotidsekvens som anges i SEQ ID nr 1.
- 9. Vektor omfattande antisens-konstruktionen enligt något av kraven 4-7.
- 5 10. Cell av potatisplanta, vars genom omfattar antisens-fragmentet enligt krav 1.
  - 11. Potatisplanta, vars genom emfattar antisens-fragmentet enligt krav 1.
- 12. Potatisknölar, vilkas genom omfattar antisens-10 -fragmentet enligt krav 1.
  - 13. Frön från potatisplanta, vilkas genom innehåll r antisens-fragmentet enligt krav 1.
  - 14. Mikroknölar av potatis, vilkas genom omfattar antisens-fragmentet enligt krav 1.
- 15. Nativ stärkelse av amylopektintyp, känn t e c k n a d av att den erhållits från potatis som förändrats gentekniskt för undertryckande av bildning av
  stärkelse av amylostyp.
  - 16. Derivatiserad stärkelse av amylopektintyp,
- 20 k ännetecknad av att den utgöres av stärkels av amylopektintyp som utvunnits ur potatis, vilken modifierats gentekniskt för undertryckande av bildning av stärkelse av amylostyp, vilken stärkelse av amylopektintyp därefter har derivatiserats på kemisk, fysikalisk ell r enzymatisk väg.
- 17. Förfarande för undertryckande av amylosbildning i potatis, känne tecknat av att potatisen förändras gentekniskt genom att man i potatisvävnadens genom inför en genkonstruktion omfattande ett 340 bp fragment av den potatisgen som kodar för bildning av stärkelsekornbundet stärkelsesyntas (GBSS-genen) insatt i antisens-riktning, vilket fragment har väsentligen den nukleotidsekvens som anges i SEQ ID nr 1, tillsammans med en promotor till GBSS-genen.

SAMMANDRAG

5 Genteknisk förändring av potatis för undertryckand av bildning av stärkelse av amylostyp beskrivs.

Ett 342 bp antisens-fragment för insättning i potatisgenomet beskrivs också. Vidare beskrivs antisens-konstruktioner, gener och vektorer omfattande nämnda antisens10 -fragment. Likaså beskrivs en prorotor till genen som kodar för bildning av stärkelsekornbundet stärkelsesynvas.

Även celler, plantor, knölar, mikroknölar och frön av potatis omfattande nämnda antisens-fragment beskrivs.

Slutligen beskrivs stärkelse av amylopektintyp, både

15 nativ och derivatiserad, härrörande från den gentekniskt
förändrade potatisen, liksom ett förfarande för undertryckande av amylosbildning i potatis.

20

Contract Contract

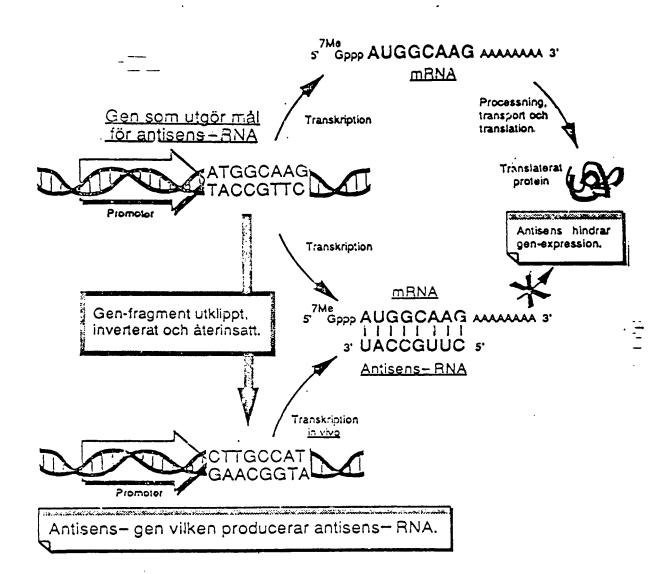
25

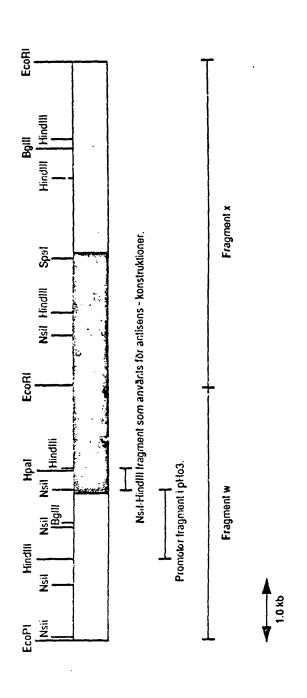
30

35

Publ.bild: fig 1

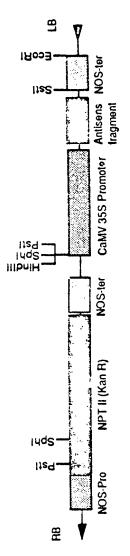

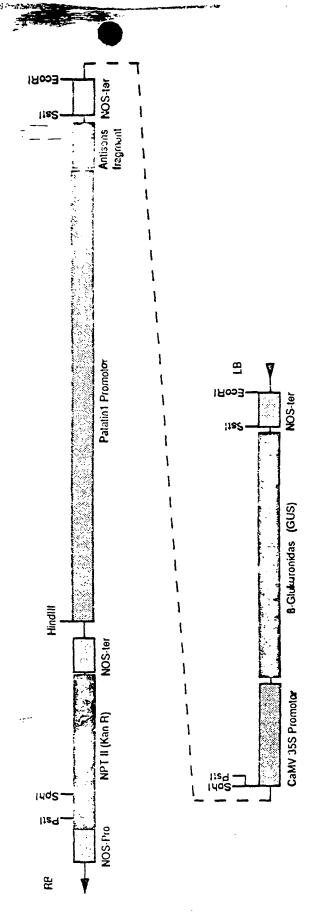
Figur 2: Resultat av restriktionsanalys. GBSS kodande region inkluşive introner är markerat med en mörkare ton.

:-:--

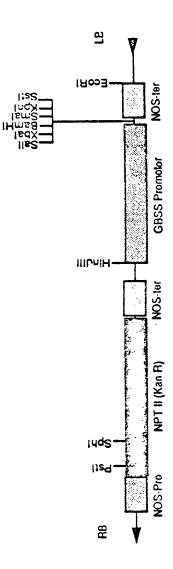

Figur 3: pHoxwA. Utanför R5 och LB som pBlN119

:: :-

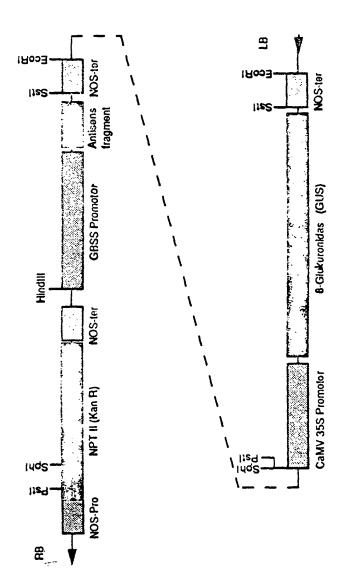

Figur 4: pHoxwC. Utanför RB och LB som pBIN19

Figur 5: pHo3. Utanför RB och LB som pBIN19

: **.** . . .

Figur 6: pHoxwE. Utanför RB och LB som pBIN19

:1.1

;	•			•